

Uredništvo:
Ljubljana, Miklošičeva
cesta šte. 6, II. nad-
stropje.

Upravništvo:
Zadr. tiskarna, Ljub-
ljana, Dunajska c. 7.

RESNICA

Izhaja vsako soboto.
Naročnina:
za celo leto 10 K, za
pol leta 5 K, za
mesec 1 K.
Posamezna šte. 20 li.

Noben zunanji sovražnik, bodi še tako mogočen, nam ne more škodovati, ako mu sami priložnosti ne damo. Izdajavec je le v našem srcu doma.

Anton Martin Slomšek.

Cesarjev manifest narodom.

Mojim zvestim avstrijskim narodom.

Odkar sem zasedel prestol, stremim neomajno za tem, da bi vsem Svojim narodom priboril zaželjeni mir ter narodom Avstrije kazal poti, po katerih bi brez zaprek in sporov blagovito razvili moč svoje narodnosti in jo mogli uspešno uporabljati za svojo duševno in gospodarsko blaginjo.

Strašna borba svetovne vojske je doslej ovirala mirovno delo. Junaštvo in zvestoba, požrtvovalno prenašanje nadlog in stisk, vse to je v tem hudem času zmagoslavno branilo domovino. Težke vojne žrtve so nam morale zagotoviti častni mir, na čigar pragu, z božjo pomočjo, stojimo danes.

Sedaj se je treba nemudoma lotiti obnovitve domovine na njenih prirodnih in zagadatelj najzanesljivejših temeljih. Želje avstrijskih narodov je treba pri tem skrbno spraviti v sklad in jih izpolniti.

Odločen sem, to delo ob svobodnem sodelovanju Svojih narodov izvesti v duhu onih načel, ki so jih zvezni vladarji v svoji mirovni ponudbi sprejeli za svoje.

Avstrija naj postane po volji svojih narodov zvezna država, v kateri tvori vsako narodno pleme na ozemlju, kjer je naseljeno, svojo lastno državnost.

V združitve poljskih ozemelj avstrijskih z nezavisno poljsko državo se s tem nikakor ne poseza.

Tržaško mesto s svojim okolišem dobi po želji svojega prebivalstva posebno stanje.

Ta nova uredba, ki se nikakor ne dotika celovitosti dežel ogrske svete krone, naj vsaki narodni posamezniki državi zajamči njeno samostojnost. Uspešno pa bo tudi ščitila skupne koristi in jih uveljavljala povsod ondi, kjer je skupnost življenjska potreba posameznih državnosti. Zlasti bo treba združitve vseh moči, da se po pravičnosti in primerosti uspešno rešijo velike naloge, ki izvirajo iz vojnih posledic.

Dokler ta preosnova ne bo zakonito izvedena, ostanejo sedanje naprave za varstvo splošnih koristi neizpremenjeno veljavne. Moji vladi je naročeno, da nemudoma pripravi vsa dela za obnove Avstrije.

Do narodov, na katerih samoodločbi bo osnovana nova država, se obračam s pozivom, naj pri velikem delu sodelujejo z narodnimi sveti, ki naj — sestavljeni iz državnih poslancev vsakega naroda — uveljavljajo koristi narodov med seboj kakor tudi v občevarju z Mojo vlado,

Tako naj naša domovina, utrjena po slogi narodov, ki jih oklepa, kot zveza svobodnih narodov izide iz vojnih viharjev.

Vsemogočni naj blagoslovi naš trud, da bo veliko mirovno delo, ki ga gradimo, na srečo vsem Mojim narodom.

Na Dunaju, dne 16. oktobra 1918.

Karl, s. r.

Hussarek, s. r.

LISTEK.

Nova svoboda.

Leta 1912. je izšlo Wilsonovo delo „Nova svoboda“ v nemškem prevodu. Gotovo bi zanimalo naše bralce, če spoznajo nekaj najlepših mislij iz te knjige, ki zaslužijo, da jih spoznamo, tudi če jih ne bi bil napisal ravno Wilson, sedanji predsednik Zedinjenih držav. Te misli niso samo lepo-doneče fraze, ampak so izraz resnega prepričanja moža, ki zasluži v polni meri naslov misleca, ki si je pridobil tudi moč, da svoje misli udeježi.

Življenje vsakega ljudstva temelji na njegovi notranji sestavi in na tem, kako ta sestava učinkuje družabno; vlada je samo orodje.

Eden najznačilnejših pojavov naše nove socialne dobe je razmerje, v katerem se tesno združita vlada in „gšeft“. Gospodstvo, katero izvršuje velika trgovina (kapital) nad vlado, ... to je nevzdržljivo stanje.

Moderna vodilna misel je ta: Pustimo preteklost in obračajmo se za novim.

Lepota demokracije obstoji v tem, da brezobzirnež izpodkopava svoje lastno življenje in maščevalnež obrača maščevanje sam proti sebi; velika moč demokratične vladne oblike pa temelji na dejstvu, da je skupna dobrobit ob enem tudi dobrobit posameznika.

Ne od zgoraj, ampak od spodaj prihaja prepoved vsakega ljudstva.

Takozvani radikalizem našega časa ni nič drugega kakor napor narave, da napravi velike sile ljudstva proste.

Glavni namen demokracije je, da drug svetuje drugemu, tako da nismo odvisni od pameti enega samega moža, ampak od posveta vseh. Skupni interes velikega naroda se da zastopati samo v politiki, ki je primerna za vse.

Najgloblje prepričanje in najbolj goreča želja mojega srca je ta, da zasluži ljudstvo

(masa), s čimur razumem nas vse, brezpo-
gojno zanimanje.

Nočemo dobrohotne vlade. Zahtevamo
prosto in pravično vlado.

Jaz se ne bojim lopova. Bojim se pa
mogočnega moža, ki je hinavec in ki svoje
napačne misli lahko vsili drugim vsled svo-
jega značaja in vsled svoje zgovornosti.

Lastnina je orodje človeštva, ni pa
človeštvo orodje lastnine (privatne lasti).

Človeška svoboda obstoji v popolni
vsestranski prilagoditvi človeških interesov,
zmožnostij in energij.

Moderna postava mora biti za posa-
meznike opora. Postava mu mora služiti
kot pomoč, tako da ima vsakdo vtis, da je
igra poštena; to je vse; to je pa tudi že
zelo veliko.

Med ljudstvo moramo nesti prisrčnost
s tem, da poženemo iz politike, gospodar-
stva in industrije vsako brezsrčnost.

Cesarsko povelje armadi in mornarici.

Ustrezajoč željam vseh avstrijskih narodov bodo zedinjeni v narodnostnih džavah in združeni v zvezno državo. Kakor bodo na ta način na eni strani odstranjene ovire, ki so obstajale v sožitju narodov, tako naj bo na drugi strani neovirano odprta prosta pot skupnemu delu v blagor lastnega naroda in domovine.

V tem velepomembnem trenutku se obračam na armado in mornarico. V vaših vrstah sta zvestoba in edinstvo vedno neločljivo združevali vse narode med seboj in z Menoj.

Neomejno je moje zaupanje, da bo duh zvestobe in sloge, ki se je že od nekdanj izkazal in tudi sedaj, nepremakljivo obstojal dalje. Tega hočemo ohraniti, on naj bo novim avstrijskim državam najdragocenejša dediščina, vam in Meni v korist in prid; v to pomoz Bog!

[Schönbrunn, 17. oktobra 1918.

Karl, s. r.

Ali ste že pridobili novega naročnika našemu dnevniku „NOVICE“?

Za zedinjenje hrvaških in slovenskih zemelj.

Izjava hrvatske stranke prava.

Z ozirom na velike in usodepolne dogodke, ki se odigravajo v tej monarhiji, in ki bi mogli za vse čase odločiti usodo hrvatskega naroda, so se bili zbrali v četrtek popoldne saborski zastopniki stranke prava, izvršilni odbor, odposlanci mestnega kluba ter številni člani stranke po deželi, da razpravljajo o položaju in stališču stranke v tem času. Pozivu se je odzval ter prisostvoval konferenci tudi pravaški zastopnik izven stranke g. Stj. Zagorac. Na konferenci je bila sklenjena sledeča resolucija:

Ker je habsburška monarhija sprejela Wilsonova načela za mirovne razgovore ter hoče po teh načelih preurediti tudi svoj notranji ustroj temeljem samoodločbe svojih poedinih narodov, so sklenili predstavitelji stranke prava soglasno, da zahtevajo na temelju tisočletnega prava samoodločbe, ki se mu hrvatski narod ni nikdar odrekel, niti ga ni izgubil — da se brez odlašanja izpostavi svobodna in samostojna hrvatska država z ujedinjenjem vseh hrvatskih dežel in s povrnitvijo Reke in Medžimurja.

Nadalje, da se z ozirom na resolucijo, sprejeto na sestanku hrvatskih in slovenskih zastopnikov v Ljubljani 1. 1912 s svojo svobodno voljo pridružijo tej hrvatski državi tudi bratje Slovenci, da moremo zajedno in svobodno urediti odnošaje svoje države napram ostalim slovanskim bratom kakor tudi napram ostalim narodom habsburške monarhije.

Stranka prava pozivlje za to na složno delo vse rodoljube, ki sta jim na srcu obstanek in bodočnost hrvatskega naroda ter iskreni in trajni in sporazum s sosednjimi jugoslovanskimi brati.

V Zagrebu, dne 11. oktobra 1918.

Saborski klub in izvršilni odbor stranke prava.

* * *

O tem piše v „Hrvatski“ dr. Milobar: Kadarkoli so državni centralnih držav ponudili mir, so bili odbiti. Zakaj? Iz govorov antantinih državnikov in ministrov so centralne države lahko našle odgovor. Zapadni demokratični narodi so razlikovali v centralnih državah dva faktorja: miroljubne narode in vojskujoče se vlade. Zapadni narodi so bili prepričani, da je vojno zakrivila imperijalistična, vsenemško-vojna, megalomanijska stranka. V naši državi pa so razlikovali zapadni narodi tlačene in gospodujoče narode, od katerih ti zadnji vodijo pogubno vojno. Mirovne ponudbe centralnih držav so smatrali zapadni narodi za ponudbe vladajoče stranke, in svrhu, da reši svojo oblast nad podrejenimi. Zato so zahtevali od Nemčije, da se demokratizuje, od naše države pa, da da tlačnim narodom svobodo.

Sedaj pa, ko so centralne države zopet ponudile mir, je dobila Nemčija odgovor od Wilsona, ker se je preje nekako demokratizirala, t. j. postavila je vlado, za katero stoji večina parlamenta. In ker se voli v nemški parlament po splošni volilni pravici, se more reči, da govori vlada v imenu ogromne množine naroda.

Kaj pa se je zgodilo pri nas? Ali se je mislilo na to, da se da tlačnim narodom svobodo in enakopravnost? Ko so v Nemčiji že mislili na demokratizacijo, so v Avstriji začeli misliti na „nemški kurz“, na Ogerskem pa na reševanje jugoslovanskega vprašanja v „ogerskem smislu“. In tega so se držali „bistrovidni“ državniiki do včeraj tako krčevito kakor pijanec plota.

Wilson bo odgovoril Nemčiji, ker ni več vlade, ki bi zastopala gori imenovano stranko. Ali naši državni Wilson še ne odgovarja, ker našo državo zastopa še vedno vlada, ktere on ne smatra za zastopnico vseh narodov v monarhiji.

In kaj sedaj? Krona pozivlje narodne zastopnike in vse išče način, kako sestaviti vlado, ki bi se mogla res izkazati kot zastopnica vseh narodov. Toda tudi tu so Ogrji ubrali svojo pot. Na mirovnem kongresu hočejo biti zastopani kot samostalna država. Zato zahtevajo personalno unijo ter zavračajo federalistični preustroj.

Toda dobro! Madjari so bili skozi 50 let vse v monarhiji. Oni so krmarili in vodili, pa naj tudi naprej s svojo modrostjo skušajo doseči, kar se da. Jaz sem že pred nekaj dnevi pisal, da imamo tudi mi isto pravico. Toda ne samo mi, ampak tudi drugi narodi v monarhiji. In kaj znači to in kam vodi? Ravno tja, kamor so pokazali Madjari t. j. na mirovni kongres.

Madjari v prvi vrsti, za njimi pa nemški šovinisti v Avstriji so čakali do zadnjega časa, da se uredi odnošaji v naši monarhiji. In tako se je sedaj zgodilo, da naša država nima zastopnika, ki bi se mogel legitimirati, da zastopa vse narode in sme govoriti v imenu vseh narodov. Smiselna posledica te „veleumne“ politike pa je, da mora končno zastopati vsak narod sam sebe.

Sedaj pa obstoja za vse ne samo za Hrvate, ampak tudi za Slovence in Srbe, nevarnost, da se ne bi stvar razvila tako, da se pred nas ne vrinejo Madjari, ki bi govorili v našem imenu. Zato zahtevajo personalno unijo za vse dežele krone sv.

Stefana. Mi pa moramo paziti, da se ne „zakasnimo“, ko bodo drugi narodi navzoči pri odločevanju njihove usode. Les absents ont toujours tort.

Naša stranka si je morala v očiglednem razvoju stvari zagotoviti prostost kretanja. Kdor prebere pazljivo naše sklepe, opazi, da si nismo postavili ozkih meja in okvirov starih programov v napotje naši akciji ter prostosti kretanja in orijentiranja. Toda to prostost je morala stranka čuvati, ker jo je hrvatski narod izvolil, da pred vsem zastopa in brani njegove interese.

Kako se bo pa končno vse to razvilo, tega pa ne morem gotovo vedeti, ker nisem v stiku z merodajnimi faktorji niti v Cis niti v Trans niti kje drugje. Naj se razvijejo kakor si že bodi, pa obstoja dejstvo in logika, ktere se moramo držati.

Svoj čas sem našo politiko tako motiviral, da je bila sprejemljiva tudi za naše somišljenike.

Pogoji, ki so nas silili do takratnega našega stališča in ga opravičevali, danes ne obstojajo več. Toda mi smo že takrat rekli, da bomo, če se isti izpremenijo, tudi mi svoje stališče izpremenili. K temu pa pristavljamo, da mi Hrvatje nikdar nismo spadali med gospodujoče, ampak med tlačene narode, in niti danes nimamo mesta med prvimi, ampak med zadnjimi. Končno pa če se Avstrija razdeli med slovanske in neslovanske narode, tedaj pa je naše mesto med prvimi. In zato, ako oni zahtevajo in delajo na to, da sami sebe zastopajo na mirovnem kongresu, moramo biti tudi mi tam in poleg njih. Ako bo monarhija ali pravilneje rečeno njeni narodi tako zastopani, tedaj je treba pomniti, da bo šlo za nas Hrvate in Slovence, ker Italijani glasno povdarjajo londonski dogovor. To pa zahteva od Slovencev in Hrvatov nerazdružljive sloge. Za Srbe je lahko, ker sta jim zajamčeni kot minimum dve svobodni državi, toda pri Slovencih in Hrvatih bo šlo zopet za vivisekcijo.

Iz tega sledi, da moramo vsled tega, kar se je dogodilo in kakor so se stvari razvile, v odločilnem trenutku stopiti pred svet složni in jedini. V glavnem, kar se tiče zunanje politike in zahteve po svobodi in samostalnosti, moramo biti pred svetom složni, v čemur bi se pa mnenja ne strinjala, pa moramo prihraniti za domačo, notranjo politiko. — Dogodki se s tako naglico menjajo in se novi položaji ustvarjajo, da moramo imeti za vsak slučaj jedno glavno pravilo. To so moji nazori, in to je tudi v glavnem smisel naših sklepov.

* * *

Tako dr. Milobar v „Hrvatski“. Tudi mi iskreno pozdravljamo sklep stranke prava. Izvršitev tega sklepa bi bilo uresničenje združenja vseh slovenskih in hrvaških zemelj monarhije, kakor smo to Hrvatje in Slovenci začrtali na hrvaško-slovenskem saboru meseca oktobra 1912. Prišlo bi tako skupaj, kar spada skupaj, tako bi bil zajamčen naš zdrav narodni in zdrav gospodarski razvoj. Noben pravi Slovenec in Hrvat, ki želi svojemu narodu tak razvoj, ne more želeti gospodstva Velike Srbije nad nami.

Demokratsko načelo in Narodni Svet.

Ko je pred dobrim tednom objavil kranjski deželni glavar dr. Šusteršič v „Novicah“ svoje gotovo na dobrih informacijah temelječe mnenje o bodoči Jugoslaviji, so zagnali slovenski listi velik krik in vik, češ da ne marajo o deželnem glavarju ničesar

več slišati, on da nima v narodnih stvareh nobene besede več in ni upravičen govoriti v imenu slovenskega naroda, „ker edina merodajna inštanca v narodnih zadevah sta „Narodni Svet in Jugoslovanski klub.“

To naziranje potrebuje pa nekoliko korekture. Mi živimo danes v časih, ko ne odločuje več volja posameznika ali več posameznikov kot skupna volja naroda, ampak živimo v dobi zmagujoče demokracije, ki vsak diktat izključuje.

Že v zadnji številki „Resnice“ smo v članku „V imenu naroda“ stavili vprašanje: Kdo je narod? Kaj je narod? Po vseh pravih človeške pameti je narod skupina ljudi, ki govore isti materin jezik brez razlike njihovega socialnega položaja. Kmet, delavec in obrtnik, ki govore slovenski jezik, so ravno tako Slovenci in udje slovenskega naroda kakor visoko izobraženi doktorji in profesorji in bogati trgovci in fabrikantje. To stoji.

Drugo vprašanje je, kdo ima pravico govoriti v imenu celega naroda, torej v imenu vseh slojev slovenskega ljudstva. V časih absolutizma je imel to pravico brez dvoma deželni knez, ker je tedaj veljavno pravno naziranje smatralo vse v gotovih pokrajinskih mejah živeče ljudi kot nekako privatno last deželnega kraja, ki je edini imel pravico govoriti v imenu vseh. Danes je pa absolutizem mrtev. Na njegovo mesto je stopila demokracija, ki stavi vse drugačne zahteve na ljudstvo in mu daje tudi vse drugačne pravice.

Beseda demokracija je vzeta iz starogrškega jezika. Sestavljena je iz dveh korenin: *demos* pomeni ljudstvo in *krateo* pomeni vladati. Demokracija je torej ljudska vlada, demokratičen sistem vladanja torej pomeni toliko, da ne odločuje več eden sam človek o usodi celih pokrajin s prebivalstvom vred, ampak da odločuje ljudska volja. Ljudsko voljo spoznamo iz glasovanja. Vsak polnoleten državljan ima pravico glasovanja in odločuje večina.

Pojem „državljan“ je pa precej steziljiv. V starih časih sužnji niso bili polnopravni državljani, čeprav so bili sinovi istega naroda. Odločevali so torej navadno samo bogati ljudje, ki so uživali vse državljanske pravice, ali pa plemiči. Takrat torej pod pojmom „ljudstvo“ niso razumevali celokupnega naroda brez stanovskih razlik, ampak kot „narod“ so smatrali samo gotov stan ali gotove stanove.

Polne državljanske pravice so si priborili „nižji“ t. j. kmečki in delavski sloji šele tekom stoletij. Mnogi izmed nas se bodo spominjali, da še pred nedavnim časom nismo imeli volilne pravice vsi, ampak samo tisti, ki so plačevali davek v gotovi višini. V občinah je še danes tako. Zato pravimo: kolikor več ljudskih piastij se pritegne v politično življenje s podelitvijo pravice glasovanja, toliko bolj je napredovala in napreduje demokracija. Tudi danes še demokracija ni na višku: tudi žene, ki so ravno tako del naroda, se bore za volilno pravico, zlasti v takih deželah, kjer si mnogo žen služi samostojno svoj kruh. Ponekod so volilne pravice že dosegle, drugod pa še ne. Iz povedanega je razvidno, da sme govoriti v imenu svojih volilcev samo tisti, katerega je narod izvolil za svojega zastopnika rednim potom glasovanja. Samo v imenu svojih volilcev pravimo; kdor pa bi hotel govoriti v imenu vsega naroda, tega bi moral izvoliti ves narod za svojega zastopnika, ne pa samo en kraj, ali ena stranka i. t. d.

Take volitve pri nas še ni nikdar bilo! Pri nas imamo samo zastopnike posameznih volilnih okrajev, ne pa zastopnikov celega ljudstva. Celokupen ljudski zastop se tvori pri nas šele indirektno:

če se združijo vsi poslanci ali vsaj njihova večina v skupino, ki zastopa iste želje in iste zahteve, potem še le (vsaj za silo) lahko govorimo o neki skupni narodni volji in načelnik tako združenih poslancev ima vsaj formalno pravico, da reče, da govori „v imenu naroda“.

Vedno pa tega ne moremo reči. Zgodi se namreč prav lahko, da načelnik parlamentarne skupine izrazi le svojo voljo in svoje privatno mnenje; o katerem pa hoče, da bi veljalo kot javno. Vzemimo konkreten slučaj: Če bi danes vstal dr. Korosec ali pa dr. Šusteršič in bi rekel na vprašanje: Kaj hočete, ali Avstrijo ali Srbijo, da ves slovenski narod zahteva združitev slovenskega ozemlja pod srbsko krono — kaj bi rekli na to? Ali bi veljal ta izrek kot njegovo privatno mnenje ali kot izraz ljudske volje? Mi mislimo, da bi se v tem slučaju ljudska volja glasila nekoliko drugače! Iz tega primera je razvidno, da tudi načelnik kake parlamentarne narodne skupine ne izraža vedno narodove volje. Lahko jo, mora pa ne! Za take dvomljive slučaje, ko se ne da pozitivno dognati, ali je izvoljeni zastopnik res predstavitelj narodove volje ali ne, imajo n. pr. v Švici uvedeno ljudsko glasovanje. Na takem glasovanju res pove cel narod svoje mnenje na eno ali drugo jasno in določeno mu stavljeno vprašanje.

Vnimo se sedaj k našemu Narodnemu Svetu. Narodni sveti so nemška iznajdba in nihče se ni bolj norčeval iz različnih „volksratov“ — in to po vsej pravici — kakor slovensko narodno časopisje. Par uradnikov in podobnih gospodov, ki so se shajali redno vsak dan ali pa parkrat na teden v kaki gostilni, so se kratkomalo proglasili za „narodni svet“! Nihče ni poznal teh gospodov, in vendar so hoteli imeti povsod prvo besedo, čeprav jih nihče ni izvolil, da zastopajo kak naroden interes; manjkalo jim je torej potrebne legitimacije.

Naloga nemških „narodnih svetov (volksratov)“ je bila v prvi vrsti obrambena. Ti niso delali družega, kakor da so kot risi gledali na vsako uradniško mesto i. t. d., da se ohrani Nemcem. Brigali so se dalje za nemške šole, za posestva ob jezikovni meji i. t. d.

Naš Narodni Svet je pa čisto nekaj družega! On nima, oziroma si ne pripisuje samo naloge obrambe, ampak on si lasti pravico **ustavodajne skupščine, konstituante!** To je velikanski razloček! Če bi se šlo v danem slučaju samo za kopijó nemških narodnih svetov v obrambene svrhe, bi ne imeli mnogo proti temu, če posamezne stranke ali poslanci ali kdor koli že člane Narodnega sveta kar imenujejo, kakor cesar uradnike. Naj bi bilo. **Danes je pa stvar drugačna!** Naš Narodni Svet pravi, da je on naš najvišji narodni zastop, proti čegar odločitvam ni ugovora. Če ne bi stala Jugoslavija pred pragom, bi se za take fraze ne menili mnogo. Ker pa živimo v takih časih, da bo treba ustvarjati novo ustavo, nove zakone i. t. d. pa vprašamo: Ali je Narodni Svet po svoji sestavi legitimiran, da govori v imenu naroda?

Kdor prebere prve stavke o demokraciji, mora reči, da ne! Manjka mu najvišje legitimacije, namreč direktno z glasovanjem izražene ljudske volje! Kadar bomo imeli tak Narodni Svet, takrat bomo pa radi sneli klobuk pred njim, ker priznavamo demokratično načelo, ne pa diktatov in koventikljev.

Razširjajte „Resnico“!

Wilsonov mir.

„Neue Zürcher Zeitung“ od 8. oktobra ima sledeči članek pod zgornjim naslovom, ki ga je napisal deželni glavar kranjski dr. Ivan Šusteršič:

„Dogodki se prehitujejo, svetovna tragedija se bliža svojemu koncu. Položaj je zrel za mir. Danes ni nobenega dvoma več, da je vsako nadaljno prelivanje krvi brez koristi, ker so obrisi bližajočega se miru jasno vidni.

Odločilen ni toliko trenutni vojni položaj kakor pa vladajoča duševna struja med civiliziranimi narodi. To je tisto zmagovito dejstvo, s katerim moramo na vsak način računati.

Wilsonov mir je že danes virtuelno dejstvo, ker koreninijo od Wilsona formulirani principi v duhu kulturnih narodov. To videti in po tem se ravnati je neposredna dolžnost vseh vlad. Odlaganje nima nobenega pomena več, ker za morebitne žrtve ni nikake protivrednosti več. Neizogibno pride tisti mir, kakor ga je že danes orisal Wilson v svojih pragmatičnih stavkih. Sad je zrel, treba ga je le še utrgati.

Formelno priznanje Wilsonovih načel s strani vseh vojskujočih se držav in njihova enotna volja, to priznanje lojalno in brez pridržkov izvesti v praksi, to je svetovni mir. O konkretnih oblikah v okviru na podlagi teh principov zarišanih črt bo treba seveda razpravljati. Če se tozadevno v posameznih točkah ne bi dal doseči sporazum, nam ostaja še vedno človeštva vredno konečno sredstvo: Razsodišče.

Dosedanje mednarodne pogodbe politične in vojaške vsebine naj se pa na pragu nove dobe razveljavijo. Na mesto tajnih separatnih pogodb, dogovorov in konvencij naj stopi odprti zakonik zveze narodov. Što preteklosti je treba odstraniti, da se napravi prostor za novi, boljši svetovni red, ki se poraja. Tega nastanka ne ovirati, ampak po močeh ga pospeševati je največja vladarska umetnost in najsvetejša dolžnost. Treba je le krepko prijeti, a ne jutri, ampak že danes, da se ne pretoči niti kapljice krvi več zastonj.

Vsestransko lojalni Wilsonov mir bo v svojih posledicah koristil vsem narodom, čeprav zahteva trenutne žrtve; te žrtve pa ne bodo zastonj.

Takoj kot obligatorična organizacija v življenje poklicana zveza narodov bo ustvarila in garantirala ono mirno, kulturno sodelovanje vseh kulturnih narodov, ki nam daje poročstvo za največji duševni in materijelni napredek človeštva. Napredek, katerega bo omogočilo svobodno delo vseh narodov, malih in velikih, je najpopolnejša odškodnina za vse, kar je moral svet pretrpeti v zadnjih letih. Nov svetovni duh, katerega je Wilson tako lepo in jasno formuliral, zmaguje nad starim.

Članek sklepa s Schillerjevim verzom: „Das Alte stürzt, es ändert sich die Zeit.“

Und neues Leben blüht aus den Ruinen.“

Plebiscit.

Kaj je to — plebiscit? Latinska beseda je, ki pomenja ljudsko glasovanje. Kadar namreč gosposka sama ali pa kak zakonodajni zbor misli, da o tej ali oni stvari ne more ali noče odločevati sam, ker je mnenja, da bi morebiti njegova odločba ne bila v popolnem skladu z ljudsko voljo, takrat pride lahko do splošnega glasovanja.

Tudi danes ni nemogoče, da bi utegnili priti do splošne ljudske določbe. Wilson

je danes uveljavil načelo samodoločbe. To se pravi: vsak narod, ki je dovolj zaveden in politično zrel, naj sam določa svojo usodo; naj sam določa, ali hoče živeti v tej ali oni državni zvezi, ali hoče ostati sam, ali hoče tako ali drugačno ustavo. Avstrija in Nemčija sta priznali Wilsonovo načelo in hočeta dovoliti narodom, ki živijo v njihovih mejah, pravo samodoločbe.

To pravo se lahko izvršuje na dva načina: Ali ga izvršuje narod posebej po svojih zastopnikih, katere si je bil izbral, ali pa neposredno sam z ljudskim glasovanjem.

Za Slovence je prišla danes kritična doba. Sedaj se bo odločilo, ali bomo obstajali kot Slovenci še zanaprej, ali se bomo morali posrbiti ali poitalijančiti ali ponemčiti. Odločitev bo padla tudi o tem, ali naj živimo še nadalje kot svobodni narod v zvezi z drugimi svobodnimi narodi monarhije še zanaprej pod habsburškim vladarjem, ali bomo prišli pod Srbe ali pod Lahe ali pa pod vsakega en kos, kar bi bila itak za nas že narodna smrt.

Če ostane v veljavi Wilsonovo načelo o samodoločbi tudi še na mirovnem kongresu, ni nemogoče, da bodo vprašali tudi nas naravnost, kaj hočemo in kako. Ravno tako ni nemogoče, da se ne bodo ozirali pri rešitvi tako važnega vprašanja samo na voljo in mnenje poslancev, ampak da bodo stavili dotična vprašanja na ves narod; v tem slučaju bi prišel do veljave res glas celega naroda, ki bi obveljal za dolgo! Zato ne bo odveč, če ljudstvo ve, zakaj se pojde morebiti, in da da bo na vse slučaje pripravljeno.

Agitirajte za „Novice“.

Jugoslavija in kranjski deželni odbor.

Deželni glavar dr. Šusteršič je našemu sotrudniku podal važne izjave, ki jih v sledečem priobčimo:

Porajanje jugoslovanske države nalaga kranjskemu deželnemu odboru posebne naloge, glede katerih bo moral zavzeti stališče v najkrajšem času.

Te naloge bi označil kratko v sledečih pragmatičnih stavkih:

1. Držati se vestno deželne ustave, dokler se ne razveljavijo;

2. varovati deželno imetje za deželo, t. j. za zemljo, ki danes še tvori kranjsko vojvodino;

3. zavedati se, da se samostojna deželna uprava nahaja danes v prehodni dobi in da ima računati že sedaj z bodočo jugoslovansko upravo.

Prva točka je jasna in ne potrebuje nadaljnjih pojasnil.

Druga točka je zahteva pravičnosti, ki se mora priznati tudi na mirovnem kongresu. Tudi Benečija in Lombardija ste svojedobno kot pokrajini obdržali svoje lastno imetje, če tudi sta bili odstopljeni Italiji, in to imetje se še danes posebej upravlja. Ta točka je v vitalnem interesu cele kranjske dežele, t. j. vsega kranjskega prebivalstva.

Kočljiva je 3. točka. Tu zavisi vse od takta. V gotovi meri se mora čutili deželni odbor odslej kot neke vrste „negotiorum gestor“, upravitelj brez naloga, za tisto deželno upravo, ki se bo ustanovila na temelju pravoveljavne jugoslovanske ustave.

Naš deželni odbor je edina slovenska deželna uprava. Iz tega dejstva mora lojalno in brez pridržka izvajati primerne posledice.

Vsi vemo, da smo od danes do jutri. Vestno vršiti dolžnosti današnjega dne in nikakor delati zaprek jutrišnjemu dnevju, temuč obratno pripraviti most v novo dobo v splošni blagor ljudstva, pri tem pa vedno vestno varovati pod točko 1. označene dolžnosti, to je naloga kranjskega deželnega odbora, naše samostojne deželne uprave.

Tako shvačamo sedanjí položaj. Stvar deželnega odbora pa je, da stori v tem oziru primerne sklepe.

Izjava deželnega glavarja dr. Ivana Šusteršiča.

Prejeli smo sledečo izjavo:

Zvest svojemu 30. maja 1917 danemu podpisu stojim neomajno na istem principijelnem stališču kakor poslanci jugoslovanskega kluba in bom srečen, če se kolikor mogoče hitro neomejeno uresničijo vsi ideali v smislu majniške deklaracije. Tega stališča nisem nikdar opustil, ampak sem vedno lojalno delal za njegovo udejstvitev in sem mirno prenašal vse napačne sodbe o svojem držanju.

Sem za to, da se takoj konstituirajo jugoslovanska država in da se takoj upostavi ljudski volji odgovarjajoča narodna vlada, kateri bom rad izročil vse svoje dosedanje posle.

V Švici sem se mudil zgolj po nalogu deželnega odbora, da izvedem njegove formalne sklepe v gospodarskem interesu kranjske dežele. Vse drugo so prazne kombinacije brez podlage.

Dr. Ivan Šusteršič.

Politični pregled.

Velevažni svetovno zgodovinski dogodki danes kar podijo drug drugega. Skoro ne mine dan, da nam ne prinese brzojav vestij, ki bi drugače v mirnejših razmerah razburjale ves svet cele mesece, danes pa imamo komaj priliko, da vzamemo eno vest na znanje, ko že zopet zvoní telefon, da nam prinese še večjo senzacijo.

Dogodki na bojiščih so, danes odločujoča sila. Kolo sreče se suče zadnje tedne na nasprotno stran, kakor se je od početka vojske. Bolgarija in Turčija sta vsled poloma na svojih frontah sklenile poseben mir, ki odločilno vpliva na razpoloženje v antantnih državah. Preko Balkana ima danes antanta prosto pot v osrčje centralnih držav in to dejstvo bo prej ali slej tudi na ogrske državniké odločilno vplivalo, da se ne bodo pametni preureditvi avstrijsko-ogrski monarhije več tako trdovratno upirali kakor doslej.

Vojaški položaj na zapadu lahko označimo z enim samim kratkim stavkom: Polagano, a stalno umikanje nemških čet. Pod vplivom tega dejstva je pisan gotovo tudi Wilsonov drugi odgovor na nemško vlado. Prvi, že zelo ponehliivi in popustljivi odgovor Nemčije na ameriške zahteve predsednika Zjedinjenih držav ni zadovoljil. On zahteva še mnogo več in sicer sedaj ne več v lepi, mili obliki, ampak v zelo trdih in ostrih besedah. Nemčiji očita, da to nikakor ne gre, da bi sedaj, ko na eni strani pro-

sijo za mir, na drugi strani pustošili tiste ozemlja, iz katerih se umikajo in da je še manjši dokaz nemške miroljubnosti, če na odnehajo s podvodno vojsko. Najhujša zahteva Wilsonova je pa zahteva po odstopu nemškega cesarja in bržkone cele nemške cesarske rodbine. Nemci so skozi in skozi monarhičen narod, svojo srečo in nesrečo so tesno združevali že od pamtiveka s svojimi vladarji in zato je dinastija ali vladarska hiša za Nemce takorekoč osnovni del njihovega narodnega čustvovanja. Kdor torej zahteva od Nemcev odstop njihovega cesarja, jim trga kos njihovega srca iz telesa. To pa Wilson hoče. In sicer hoče on, da ne vrže ravno on nemškega cesarja s prestola, ampak Nemce hoče prisiliti, naj vržejo cesarja z njegovega prestola oni sami! Zato čaka sedaj cel svet z napeto pozornostjo, kaj bode odgovorila nemška vlada Amerikancem na to zahtevo oziroma kaj bo naredil nemški cesar sam! Za Nemce je prišel sedaj odločilen trenotek, da pokažejo, ali res hočejo boj nadaljevati s cesarjem na čelu na življenje in smrt, ali se hočejo odločiti za mir brez zmage, brez pogajanj in — brez cesarja!

Tudi za Avstrijo ti dogodki niso ostali brez vpliva. Wilson zahteva v eni izmed svojih 14 točk, da morajo dobiti avstrijski narodi možnost, da se svobodno razvijajo. Ker je avstrijska vlada priznala vseh 14 točk kot podlago za mirovna pogajanja, zato je avstrijsko narodnostno vprašanje postalo sedaj več ali manj mednarodno vprašanje, in avstrijska vlada mora hočeš-nočeš svojo besedo držati in podpisano obljubo izpolniti. Zato je sklenila, da pretvori Avstrijo (brez Ogrske) v štiri samostojne države: v nemško-avstrijsko, češko, rusinsko in v ilirsko. Izmed teh držav zanima nas pred vsem zadnja, ilirska.

Ilirska država naj bi obsegala Slovence in Hrvatce, ki živijo v tostranski polovici (brez Dalmatincev in brez Trsta?). Severna meja naj bi bila Drava. Mi bi torej izgubili veliko Slovencev, ki živijo severno od Drave; teh je na Koroškem in Štajerskem okoli 300 tisoč. Ta zemlja je ena najlepših slovenskih delov, kateri se mi nikdar ne bomo odrekli in se ne moremo odreči. Za nas sta meročajna v tem oziru dva principa: Samodoločba in majska deklaracija. Kar se ne strinja z majske deklaracije do zadnje pičice, to odklanjamo. Ilirsko kraljestvo ne odgovarja ne majske deklaraciji, ne principu samodoločbe, ki zahteva, da naj ljudstvo samo pove, kam in kaj hoče, ne sme se pa dekretirati od zgoraj, kam mora pripadati ta ali ona zemlja, ker po Wilsonovih načelih „dežele in narodi niso več predmed barantij med vladami“. Če se bodo Korošci in severnodravski Slovenci na ljudskem glasovanju izrekli za to, da hočejo sami ostati pod nemško-avstrijsko državo, potem je prav; dokler pa tega ni, moramo pa reči, da je stališče dunajske vlade za nas nesprejemljivo. Mi vidimo v tej dunajski delitvi Avstrije samo poskus Nemcev, da rešijo zase, kar se še da rešiti — na ravno tem stališču stojimo pa mi tudi! Za nas je majska deklaracija vodilo, ker se je za njo izrekel ves narod.

Nemčija v slučaju, da se Avstro-Ogrska razkosa.

Francoski list „Temps“ se bavi v svojem uvodnem članku s položajem, ki bi nastal v bodočnosti, če bi se Nemčija okrepila, Avstro-Ogrska pa razkosala in oslabilila. List domneva v tem veliko nevarnost za Francosko. Dozdeva se, da se Nemčija bliža centralizaciji, kar pomenja njeno okrepitev, Avstroogrski nasprotno federaciji. Sedaj odgovarjajo slovanski avstroogrski narodi rešitvi potom federalizma z klicom neodvisnost. Nemčija združena v blok bo bolj

trdna, kakor je bila kedaj preje; k temu bo pripomoglo trpljenje, katero je mogla prestati cela država. V tej jedrni zvezi bo socijalna demokracija iztrebila vse, česar militarizem ni dosegel. Nasprotno pa bodo ostali narodi osrednje Evrope tvorili mozaik, v katerem se mora zbuditi medsebojna tekma. Madjari ne bodo mogli prenesti ne združenja Čehoslovakov, ne Jugoslovancev ali Rumunov. Avstrijski Nemci se ne bodo zadovoljili z kako nadvojvodino, ko so bili navaženi cesarstva. Galicija bo tvorila predmet neprestanega prepira med Poljaki in Ukrajinci, ravnotako Bukovina in Besarabija med Ukrajinci in Rumuni. Koliko predmetov za prepir in pretvez za defenzivne in ofenzivne zveze bi se dalo ša danes najti, če bi hoteli iskati na tem Superbalkanu, kakor ga imenuje Harden. Kakšne prilike se nudijo tu trdno združeni Nemčiji.

Avstro-Ogrska in Srbija.

Srbski ministrski predsednik se je baje izrazil napram poročevalcem pariških in lyonskih listov, da pripravlja Avstro-Ogerska obsežno notranjo reformo in da hoče priznati posameznim narodom dalekosežno samostojnost. Priznati hoče tudi jugoslovansko državo pod cesarjem Karolom. Srbija pa ne more priznati take države Habsburžanov ter mora obstati tudi na tem, da prizna tudi Bolgarska veliko srbsko državo.

Poljski legijonisti na povratku. Kakor znano, je Avstrija v začetku vojne zasnovala poljske legije, ki naj bi se vojskovale proti Rusiji. Po ruskem porazu so se legijonarji hoteli organizirati kot zemetek armade bodoče poljske države; toda Nemčija je to zabranila ter poveljnika legijonarjev brigadirja Pilsudskega v Magdeburgu internirala, legije pa so so uvrstile v avstrijsko armado. Ob neki ruski ofenzivi pa so se poljski re-legijonarji hoteli prebiti skozi rusko fronto na ono stran. Radi tega poiskusa so imeli več mesecev proces v Marmoroški Sihoti; Avstrija je tožila svoje legijonarje, a sedaj je cesar ustavil tožbo. Legijonarji se vračajo. Dne 8. oktobra je prišlo 80 oficirjev v Levov, kjer so bili svečano sprejeti. En del je potoval dalje proti Krakovu. Po inicijativi „Kola narodnega dela poljskih žen“ se je v Krakovu sestavil odbor meščanov, ki je dne 13. oktobra priredil svečan sprejem poljskim legijonistom iz Marmoroške Sihote; zjutraj je bila božja služba, zvečer pa raut. — Kakor smo poročali, je državni poslanec Daszynski posredoval pri novem nemškem državnem tajniku Scheidemannu v Berlinu, da bi Nemčija dala Pilsudskemu svobodo. Medtem je bil Pilsudski poklican kot domobranski minister v poljsko narodno vlado. Spricho najnovejših dogodkov so poljska mesta v Galiciji v zastavah.

Dnevne vesti.

Jugoslavija gotova! Pod tem naslovom so priobčile nedeljske Novice: Dunaj, dne 12. oktobra. Deželni glavar dr. Šusteršič, ki se mudi trenutno na Dunaju, je našemu poročevalcu podal sledečo izjavo: Jugoslavija je gotova stvar! Vendar so še premagati gotove težkoče in mnogo odvisi od Jugoslovanskega kluba, ki ima sedaj ključ položaja v rokah. Gre se za čisto izvršitev majske deklaracije. Največja ovira, ki leži na poti, je danes londonska pogodba, ki priznava velike in najlepše dele Jugoslavije — Italiji! To bo za nas Jugoslovane najvažnejša točka mirovnega kongresa. Ugodno je, da Wilson ni nikdar pripoznal dalekosežnih laških aspiracij v smislu londonske pogodbe. Wilsonov program marveč priznava Italiji le tista ozemlja, ki so v resnici laška. Obratno pa ste Francija in Anglija

vezani na londonsko pogodbo. — Poizkusi, pripraviti Italijo do revizije londonske pogodbe, so se doslej izjalovili ob odporu italijanske vlade, zlasti Sonnina. — Uverjen sem pa, da bo zmagala tudi v tej točki na mirovnem kongresu narodna pravica.

Narod je podpisal majniško deklaracijo in hoče, da se izvrši njegova želja! Tako bi moral sedaj vzklikniti vsak pravi rodoljub! A kaj vidimo?! Franciškani iz Hercegovine so nedavno podpisali majniško deklaracijo zahtevajoč združenje Hrvatov, Srbov in Slovencev v samostalno državo na temelju hrvaškega državnega prava v okviru monarhije. Ljudje, katerim je politični kredo krški pakt, jih zato že napadajo. Zagrebška „Hrvatska Rieč“ jih tako le ozmerja: „Hercegovski franciškani so podali nekako izjavo, ki se identificira z majske deklaracije Jugoslovanskega kluba. Hercegovski franciškani živijo v veliki bedi po svojih župnijah in nimajo sredstev, da si nabavijo časopise in se tako orientirajo o političnem stanju in političnem razvitku. Njihove korake je treba psihološki razumeti, ker se politično ne dajo opravičiti. Oni so danes v političnem razvoju vsled neorijentiranosti zastali, zato dajo izjave, ki so bile pred dvema leti sestavljene“. — Tako more pisati pač samo pokvarjena duša. Zato naj bodo hercegovski franciškani sedaj sramočeni, ker so podpisali majniško deklaracijo in hočejo biti zvesti svojemu narodu in kralju.

Alli je to pošteno? Vedno je časopisje K. T. D. pisalo, da se Slovenci borimo za svoje pravice v Avstriji, zadnji čas pa je „Slovenec“ vrgel proč stare tradicije in je te dni naravnost odklonil vsako Avstrijo. Majniška deklaracija še obstoji, pravila K. T. D. še obstoje — „Slovenec“ pa bruha žveplo proti rešitvi našega narodnega vprašanja v okvirju monarhije. Ali res besede in podpisi mož, ki se še nazivajo katoliški, nič ne veljajo? Ali ste vrgli škofov podpis na majniško deklaracijo pod klop? Ali ste se ljudstvu lagali in ga varali, ko ste trdili, da hočemo z majniško deklaracijo naše pravice v habsburški monarhiji? Ali so sklepi vseh dosedanjih katoliških shodov nakrat postali ničevi? „Slovenec“ in „Domoljub“ nočeta imeti več trdnih tal. V svoji slepi strasti hočeta zapeljati ljudstvo v negotovo bodočnost. Moralne zapovedi ljudem ki tako počenjajo, niso nič, saj jim je tudi laž dovoljeno politično orožje. Kdo bo še spoštoval take „može“? Nasprotnikom katoliških načel bo proti takim ljudem v bodočnosti lahko delo. Upravičeno bodo dejali: Svobodomiselci smo svoje programe dosledno izvajali. Takim katolikom, ki zvestobo do cesarja povdarjajo le v lepih dneh, v sili ga pa zataje, tudi v novi državi ni nič verjeti. Tak politični neznačajnosti velja zaničevanje.

Kdo je zajec? — Kje so srebrnjaki? „Slovenec“ je zopet čutil potrebo nadaljevati narodno „delo“ z napadi na razne osebe ter je zapisal tudi, „da je dr. Šusteršič rožljaj s srebrnjaki“, ter da jim ni žal, „da je ta pesem zapeljala Lampete, Pegane in druge zajce“. Tako psuje katoliški „Slovenec“ stotine najboljših ljudskih organizatorjev, ker so si obranili svojo sodbo. „Zajci“ naj bi bili možje, ki so pretrpeli najhujše politične viharje na Kranjskem in ki so gradili pot katoliškemu časopisju ko so sedanji njegovi uredniki bili v varnih zatišjih. Mnogi mladini, ki sedaj zelo vpijejo, bili so v borbi za katoliška načela res zajci, ker se niso nikdar z delom pokazali na dan. S srebrnjaki naj bi se dali podkupiti možje, ki so vse ogromno organizacijsko delo brezplačno izvrševali, ki za politične shode in borbe niso imeli najmanjših dijet. Taka nečuvna žaljenja so sedaj „orožje časopisja“ Katoliškega tiskovnega društva!

Duhovniki radovljške dekanije, prištaši majniške deklaracije, zbrani na pastoralni konferenci na Breznici, so zbrali za „Katoliški tiskovni sklad“ 230 K. Hvala najlepša!

Pri določitvi naših narodnih mej bo posebno paziti na to, da ohranimo novi državi vse Slovence, ki prebivajo ob skrajnih naših mejah, zato se popolnoma strinjamo s sklepom, ki ga je storil obmejni odbor „Narodnega sveta“ in ki se glasi: „Zahtevamo kot sestavni del države SHS. vse ozemlje dosedanje kronovine štajerske, kjer je prebivalo skozi zadnja stoletja slovensko ljudstvo brez ozira na delno, vsled sistema umetno povzročeno ponemčenje navideznih jezikovnih otokov Maribora, Marnberga, Celja, Ptujja, Radgone in drugih, ki tvorijo vsled svojega značaja kot prometna središča svojega slovenskega kmečkega okolišča neolčljiv del slovenske zemlje. Narodnim manjšinam se zagotovi zakonito varstvo.

Neumno hujskanje. Pod tem naslovom je priobčil dr. Ivan Tavčar članek, ki svari one, ki „hujskajo in zapeljujejo priprostega človeka, da naj pograbi po silovitih sredstvih, da naj naskoči „meščanske hiše“ in da naj tam pobere kar dobi.“ „Take reči slikati na steno je hudobija prve vrste“, pravi dr. Tavčar. Dr. Tavčar misli seve le na svojo mestno aprovizacijo, politično hujskanje je pa menda, kakor kaže dr. Tavčarjev „Narod“, dovoljeno. Dr. Tavčar pa si naj zapomni, da tudi politična hujskarija na posamezne osebe se utegne obrniti tudi na one, ki to hujskarijo opravljajo.

Deželni odbor naj spravi svoje račune v red. Tako svetuje „Narod“ deželnemu odboru. Morda se na tako hujskanje spomni deželni odbor, da ima pravico pregledati vse račune mestne aprovizacije, ker je zaklad za stroške mestne aprovizacije bil vzlet iz mestnega premoženja. Računskih zaključkov mestne aprovizacije in računov doslej občinski svetovalci ljubljanski sploh niso dobili v roke. Zato — skrbite raje za mestne račune in ne izzivajte.

Vdanostna adresa cesarici. Te dni se je oglasila pri tržaškem namestniku dr. baronu Fries Skeneju deputacija tržaških žena ter mu izročila za cesarico določeno zelo okusno umetniško opremljeno vdanostno adreso, ki jo je podpisalo nad 8 tisoč žena iz vseh krogov tržaškega prebivalstva.

Slovensko ljudstvo bi krepko povedalo pobiralcem podpisov za majniško deklaracijo ako bi v deklaraciji namesto povdarka, da hočemo Slovenci svoje pravice v okvirju avstrijske monarhije bilo, da hočemo pod Veliko Srbijo, da hočejo Srba napraviti za gospodarja Slovencev in Hrvatov. In sedaj katoliško časopisje pomaga, da bi bil slovenski narod opeharjen v svojem zaupanju do majniške deklaracije, katoliško časopisje nima sedaj besede za izvršitev majniške deklaracije, ampak pomaga struji, ki je v nasprotju z majniško deklaracijo. Naši junaki so se na bojnih poljih borili za obstoj Avstrije v nadi, da Avstrija da pravice našemu narodu, niso se pa borili za razbitje Avstrije, kar sedaj hoče „katoliški“ „Slovenec“! Proklinjal bo še naš narod liste, ki se na tak način z njim igrajo.

Kakega mnenja so o politični svobodi katoliški Čehi. Katoliški „Čech“ v Pragi piše, da škofje ne morejo uplivati ne na politično, ne na narodno mišljenje duhovščine. V tem je duhovščina absolutno prosta, celo sv. oče — tako pravi „Čech“ — ne more pritiskati v političnih vprašanjih na politično in narodno prepričanje duhovščine.

Vozni red. Za sedaj omejeni železniški promet velja sledeči vozni red: Odhod vlakov iz Ljubljane: Proti Dunaju: 11²⁰ ponoči (osebni vlak), 11⁴⁵ ponoči (brzovlak); proti Trstu: 1³⁶ ponoči (osebni vlak), 7⁰¹ zjutraj (brzovlak); na Gorenjsko: 6⁴⁵ zvečer; na Dolenjsko 7⁰⁴ zvečer. Prihod vlakov v Ljubljano: Z Dunaja, 1⁰⁶ ponoči (osebni vlak), 6³⁵ zjutraj (brzovlak); iz Trsta 10⁵⁴ ponoči (osebni vlak), 11²⁵ ponoči (brzovlak); z Gorenjskega 12⁴⁰ popoldne; z Dolenjskega 8⁵⁹ zjutraj. Na vrhniški progi ne vozi noben vlak. — Vozni red za vojake dopustnike: Odhod vlakov iz Ljubljane proti Italiji: 10⁰⁶ popoldne; 1³⁶ ponoči (osebni vlak), 7⁰¹ zjutraj (brzovlak) 1 popoldne, 5⁵⁹ zvečer; proti Dunaju: 2⁰⁹ ponoči, 4⁴³ ponoči, 8²⁵ zjutraj, 11⁴⁵ ponoči (brzovlak), 10⁰⁸ ponoči.

Iz c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko. Družbeni pristav dipl. agronom Alojzij Jamnik je izstopil iz družbene službe. Na njegovo mesto je sprejet agrarni inženir Alojzij Tavčar, absolvent kmetijskega oddelka na češki tehnik v Pragi. Družba ima sedaj že nad 19.000 udov.

Španska bolezen. Zdravniki pravijo, da španska bolezen ni opasna, ako se bolnik takoj od začetka strogo pazi. Predvsem mora bolnik pri najmanjši slabosti takoj v posteljo in uživati vsake dve uri vroč bezgov, lipov ali ruski čaj. Najvažnejši so pa križni ovitki. V prestani vodi namočena in nato dobro ovita brisača. Ta ostane tako tri do štiri ure. Tako se posreči, pripraviti bolnika do potenja, kar uniči pričenjajoče se bronhialna ognjišča. Ob pričetku bolezni se lahko celo pri temperaturi 40 in 41 stopinj že prihodnji ali tretji dan spravi iz človeka vročnica. Nevarnost influence tiči ravno v tem, da se v najmanjših zračnih ceveh (bronhialijah) tvorijo malenkostna gnojna ognjišča, ki se pri ljudeh, ki ne gredo v posteljo hitro na vse strani razširijo in povzročijo sliko najhujšega pljučnega vnetja. Sredstva za potenje v začetnem štadiju hitro vsesavajo mala ognjišča in preprečijo razširjenje bolezni. Pogosto je ta influenza spojena tudi s hudim krvavenjem iz nosa. Tudi tukaj sredstva za potenje in notranje dajanje želatinske večkrat že čez malo ur ustavijo krvavenje. Sedaj poročajo budimpeštanski listi, da se je tamošnjemu bakteriologu dr. Vladimirju Schulcu posrečilo iznajti serum proti tej bolezni. Vcepil je ta serum 14 vojakom, ki so že v 24 urah izgubili vročnico in vsako sled o bolezni. — Za prav priprosto pa dobro zdravilo proti španski influenci priporoča dr. Häusle v Feldkirchu peso (beta

rubra vulgaris). Bolniku naj se da v teku šest do osem ur velik krožnik pese v solati. Pravi, da je videl mnogo bolnikov, ki so imeli zvečer 40 stopinj vročine, ko so pa jedli peso, so bili drugega jutra popolnoma zdravi.

Omejitev prometa na železnicah. Uradno se razglša: Prometne razmere na avstrijskih železnicah so se zadnji čas deloma vsled pomanjkanja osebja, obratovalnih sredstev in kuriva, deloma vsled večjega jesenskega prometa, pred vsem pa, ker je zbolelo zelo mnogo železničarskih nastavljenecv vsled španske bolezni, tako poslabšale, da mora železniško oskrbništvu potrebno ukreniti, da bo moglo kolikor mogoče v mesecih novembru in decembru posebno zaradi prevažanja pese in premoga naraslim zahtevam zadostiti. Zadnji čas se je po avstrijskih kolodvorih nabralo toliko naloženih vagonov, da se mora sprejemanje blaga omejiti. 16., 17. in 18. oktobra se razun živil ne bo sprejemalo nikako blago za prevoz, tudi premog ne. Tudi osebni promet se bo znatno omejil. Železniško ministrstvo je moralo promet omejiti, ta omejitev se deloma izvršuje, v splošnem pa bo nastopila 20. oktobra in bo trajala kake štiri teene.

Gospodarske vesti.

Kmetovalci ne pozabite na zimsko praho! (Piše Hrenovski.) Vsakemu kmetovalcu je znano, da pospešuje rodovitnost zemlje dobro in umno obdelovanje iste. V tem oziru smo pri nas še jako neveščji. Seveda bode rekel marsikateri kmetovalec, da je za pospeševanje rodovitnosti zemlje edino le gnoj. To pa vendar ni resnica. Res je, da je gnoj glavni faktor, toda veliki del gnoja nadomesti dobro obdelovanje. Sedaj v vojnem času se je znižalo število živine, vsled tega tudi množina gnoja. Umetnih gnojil ni dobiti. Različna nadomestila za umetni gnoj, katera se ponujajo kmetovalcu od strani trgovca ne odgovarjajo reklamami, ter je škoda za procvržen denar. Eno glavno delo poljedelca v jesenskem času je pralca. Vsak kmetovalec ve, da je praha globoko preoranje zemlje, in sicer onih njiv, katere niso obsejane. Prazne njive naj se predno zemlja zmrzuje, kar najglobokeje preorjejo, ter puste razorane v surovih brazdah. Globoko oranje ima to prednost, da zemlja v spodnjih plasteh, katera ni do sedaj prišla pod pljug, pride na površje. Ista zemlja je zelo rodovitna, ker vsebuje mnogo več redilnih snovi kakor pa zgornja, katera se je celi čas preoravala. Redilne snovi se namreč sperejo iz zgornje plasti v spodnjo plast. Razven tega se nahaja v spodnjih plasteh zemlje veliko rudninskih snovi od narave. Te snovi se do sedaj niso uporabile, ker se niso mogle razkrojiti, ter tako pripraviti rastlinam za hrano, in sicer vsled pomanjkanja zraka in pa bakterij. Za razkrojanje rudninskih snovi je namreč neobhodno potreba zraka, vode in delovanje bakterij. Bogati zakladi ležijo pri nas v zemlji v spodnjih plasteh kamor ne doseže plug, posebno ker uporabljamo slabe vrste tega orodja. Naši plugi so namreč že zelo slabi in nepraktični. V tem oziru bo potreba še veliko zboljšati. Ne samo, da taki plug potrebuje zelo veliko moči, marveč ne obrača pravilno zemlje in ne sega dovolj globoko. Ako se zemlja v jeseni globoko preorje in pusti čez zimo do spomladi ležati, potem se tako imenovana mrtva plast, ki je prišla od spodaj navzgor dobro prezebe, to se pravi, zemlja se napije vsled veliko jesenskih padavin in snega vode, zemlja prične zmrzovati in s tem seveda tudi voda, vsled česar raztrga zemljo, ter v nji se nahajajoče rudnine. Zemlja se takorekoč napihne, luknjice ki so

se nahajale prej v zemlji se močno razširijo. Ko napoči zgodnja spomlad in ko se zemlja segreje se raztopi v njej led, voda se zgubi in bakterije ki se nahajajo vedno v zemlji začnejo delovati, to se pravi, one razkrajajo rudninske snovi, ter jih prevajajo v tako obliko, da jih zamorejo korenine rastlin uživati. Na ta način se dobi v zemlji ogromno število novih redilnih snovi, ki so do sedaj ležale mrtve. Dobro je tudi, ako imamo dovolj hlevskega gnoja, da čez zimo po preorani zemlji gnojimo, ali da navozimo na njo gnojnice, na ta način smo poleg redilnih snovi pridobili še velikansko množino bakterij, ki se nahajajo v gnoju in te bakterije se potem silno hitro razvijejo po zemlji ter izvršujejo svojo že opisano nalogo. Na ta način napravimo zemljo zelo rodovitno, tudi če nimamo dovolj gnoja. V spomladi se potem zemlja še enkrat preorje, toda zelo plitvo, da ne pride zgornja redilna plast pregloboko. V slučaju da nimamo časa spomladi za oranje, bo zadostovalo za oves in letno žito, da zemljo samo prebranim in jo nato posejemo. Za krompir, peso in koruzo je pa treba na vsak način še enkrat preorati in dobro s hlevskim gnojem gnojiti. Seveda je treba pri prahi tudi previdnosti, ker vsaka stvar gre do gotove meje. Ako je zemlja zelo kamenita ali prodnata, potem je paziti, da se preveliko kamenje ne spravi na površje. Tudi pri drugih slabih zemljah je treba paziti, da ne pride preveč mrtve plasti na površje, ker bi sicer rodovitnost v prvem letu bila slabejša. Splošno pa priporočamo praho povsod in smo prepričani, da bodo kmetovalci z njo dosegli lepe uspehe, posebno pa tudi za to, ker se s praho uničuje plevel, katerega je v naši zemlji zelo obilo. Plevel je pa zato tako škodljiv, ker spodjeda kulturne rastline, to se pravi, on odteguje hrano rastlinam, in se potem močno razvije, tako, da zaduši večkrat že v prvem razvoju kulturne rastline. S praho si prihranimo tudi tako mučno in delapolno okopavanje okopavin n. pr. koruze, krompirja in pese. Če zemlja ni preorana čez zimo, ima potem plevel ki se nahaja v zemlji dovolj gorkote in zgodaj spomladi že začne poganjati. Če tudi spomladi preorjemo zemljo, ga vzlic temu ne uničimo, ker ima v sebi zelo veliko moči. Nasprotno pa pri prahi pridejo korenine na površje in vsled tega močno oslabijo ali celo pozebejo.

Tretjina letošnjega sadja uničena. Na mestnih trgih se ne dobi skoraj nič češpelj — ponekodi pač „ogrske“ češplje, ki nimajo maksimalne cene — a sadje pa gnije na drevju in na kupih. V nekem kraju leže celi kupi češpelj in čakajo, kdaj jih bodo odpeljali. Centrala za sadje in zelenjavo je v onih okrajih, kjer je letos sadja nad lastno potrebo, sadje zasegla in pazi z bistrimi očmi, da ne bi stradajoče ljudstvo dobilo kaj od tega sadja; centrala se seveda boji za svoj dobiček. Posledica te „vestne“ čuječnosti pa je, da sadje, ki čaka na „predpisani“ izvoz, gnije in gre po zlu. Deževno vreme gre pa centrali „Geos“ še posebno na roke, da se čim več sadja uniči. Popolnoma mirno smemo računati, da se bo na ta način uničilo dobro tretjino letos pridelanega sadja. — Naše centrale so nepoboljšljive in zakrknjene grešnice, ne izučijo jih ne skušnja ne škoda, ktero trpi ubogo ljudstvo. V našem listu smo že dostikrat osvetlili napačne odredbe central in bičali brezmejno lahkomišelnost, s katero se zapravljajo milijoni ljudskega imetja.

Vinska trgatev na Slov. Stajerskem so splošno pričeli s trgatvijo. Kjer je razsajala grozna plesnoba, tam je grozdje zelo slabo. Kjer pa je ostalo grozdje zdravo, tam bo letina dobra. Vina bo splošno — vsaj v Slov. goricih — več kot leta 1917.

Glede kakovosti pa bo letošnji vinski mošt mnogo zaostal za lanskim, posebno tam, kjer so začeli prezgodaj trgati. V mariborski okolici ima dosedanji vinski mošt 14—17 stopin sladkorja. Trgovina z vinskim moštom je manj živahna kot lansko leto. Vinotržci namreč so razbobnali v svet, da bo cena vinu v kratkem padla, kar pa je seveda samo ribarenje gotovih ljudi, ki bi se radi mastili z vinogradnikovim trdom. Mošt se plačuje danes liter po 6 do 10 K. Od druge strani se nam o trgatvi na Spodnjem Štajerskem še poroča: Vsled rje, plesnobe in slabega vremena se je množina in kakovost vina znatno zmanjšala. Upanje na dobro trgatve se vinogradnikom ne bo izpolnilo. Glede cen se ne da ničesar gotovega reči. Negotove razmere ni pa bogata trgatve na Ogrskem je povzročila, da so kupci zelo oprezní; ponujajo nizke cene ali pa sploh nikake cene ne nastavijo.

Skupni državni proračun. Državni proračun za drugo polovico letošnjega leta še ni bil parlamentu predložen, zato je skupni finančni minister v delegacijski seji 15. t. m. predlagal; naj delegacija o tem potrebno ukrene. Na podlagi izdatkov zadnjih mesecev — seveda če bo vojna do konca letošnjega leta trajala — se zahteva z celotno oboroženo silo 12¼ milijarde kron (12 milijard za vojsko na kopnem, en četrt milijarde za mornarico). Vojna nas tedaj stane vsak mesec ogromno svoto 2 milijard! Celotni izdatki od začetka vojne pa do konca leta 1918 znašajo pri zunanjem ministertvu 432.47 milijonov kron, pri skupnem finančnem ministertvu 23.94 milijonov in pri računski kontroli okroglo 1.5 milijonov kron. Za vojaštvo pa se je izdalo v proračunskih letih: 1914/15 10414.32, 1915/16 15350.23, 1916/17 18274.18 milijonov kron, med tem ko se je za 1917/18 postavil znesek 18401.78 milijonov kron. Ako k temu prištejemo izdatek 1194.01 milijonov kron za mornarico, znaša celotni zahtevki vojnega ministerstva 63634.54 milijonov kron. Celotni zahtevki vseh ministertev znaša v letih 1814/15 do 1917/18 64092.58 milijonov kron. Torej okroglo 64 milijard kron!

Oddaja materijala, ki ni več za vojaško porabo. Tiskovni urad vojnega ministertva sporoča: Vsled nepravilne zaprositve za oddajo materijala, ki ni več za vojaško porabo, od strani nevojaških mest nastaja zakasnitev, katero se potem pripisuje vojaškemu uradam. Sledečih navodil se je treba strogo držati: Civilni interesenti naj od sedaj dalje vložijo prošnje za dobavo takega blaga in sicer: Za kmetijske potrebščine: pri kmetijski družbi; za gospodarske predmete pri mestu za lesno gospodarstvo na Dunaju (Holzwirtschaftsstelle, Wien I. Reichsstrasse 11); za obratne potrebščine pri obrtnospespeševalnih uradih (za Kranjsko: Obrtnospespeševalni urad v Ljubljani).

25.000 vagonov gnoj leži na italijanskem bojišču. Vsled pomanjkanja železniških voz ni mogoče gnoj nikamor odpeljati in leži popolnoma neporabljen na kupih.

Letni semenj v Gyuli na Ogerskem. Letni semenj v Gyuli je važen, ker so se posebno jasno pokazale ravnalne cene za konje. Prignalo se je obilo živine, posebno govedi in konj. Konj so prignali 8—10000 glav, ktere so prodajali od 12—14000 kron za par. Stare molzne krave so se prodajale po 1000 kron, boljše pa po 4800 do 8000 kron. Teleta so dosegla ceno 2500 do 4500 kron. Najslabši vprežni konji, katerih pred vojno ni bilo mogoče prodati za 150 do 300 kron, so se lahko prodali za 1800 do 2000 kron. Boljši lahko vprežni konji so se prodajali po 14—1500 kron, boljše dveletna žrebeta pa za 1300 do 2000 kron. Zelo se je popraševalo po oslih, ki so se preje do-

bili za 20 kron, so sedaj veljali 6—700 kron, Prešičev so le malo prignali in so bili hitro prodani; mladi prešički po 6 tednov stari so se prodajali par po 200 do 400 kron, 6 mesecev stari par za 7—800 kron, enoletni pa po 800 kron za komad. Tudi jagnjeta so bila draga; 150 do 200 kron za par, ovce pa po 3—400 kron za par.

Tudi ogerski pastirji zahtevajo povišanje plače. Župan iz Marija-Terezijopla je poročal mestnemu gospodarskemu odboru, da zahtevajo pastirji bistveno povišanje svojih prejemkov. Župan je predložil račun iz katerega je razvidno, da ima nadpastir v sedmih mesecih več dohodkov kakor župan v enem letu. Pri 1200 govedih, ktere pase sedaj en pastir, dobi od vsake glave 12 kron, tako znaša njegov celoten zaslužek 14400 kron! Od tega ima pa plačati štirim nižjim pastirjem po 600 kron.

Rekvizicija vina za vojaške svrhe. V ministertvu za ljudsko prehrano in v poljedelskem ministertvu so povedali na neko vprašanje, kakor se poroča z Dunaja, da obstoji namen, da se izvedejo v vsej monarhiji rekvizicije vina in sicer se bo zahtevalo dva ali tri odstotke pridelka.

„Gumpoldskirchner“ bo tudi cenejši. Iz Mödlinga poročajo, da v Gumpoldskirchnu in okolici zahtevajo vinogradniki 12 do 15 K za liter, vinotržci, ki pa prihajajo jako po redkoma, ponujajo po 4 do 5 K, češ da je kakovost vina letos slabša, pridelok pa večji. Vinogradniki so v stiskah, ker nimajo dosti sodov, da bi spravili vino, katerega ne morejo prodati po visoki ceni.

Pomanjkanje zdravil. Večji del naših zdravil so tihotapci (židje) spravili v Ukrajino in v druge dežele. Vsled tega je Nemčija sporočila naši vladi, da ne bo več pošljala zdravil v Avstrijo, če ne bo bolje gospodarila z zdravili in strogo nadzorovala porabo istih. Tihotapci so pred ustanovitvijo lekarniške centrale zaloge naših zdravil tako oropali, da so od najvažnejših zdravil ostale le neznatne množine, tako je n. pr. ostalo v vseh avstrijskih lekarnah le 50 kilogramov aspirina, 5 kilogramov kinina itd.

Dopusti za čebelarje. C. in kr. vojno ministertvo je odločilo, da dobe oni čebelarji, ki sicer niso kmetovalci, kmetijski dopust v interesu čebeloreje do 14 dni. Dopust se ravna po številu panjev, ktere ima čebelar, in sicer: do 15 panjev 4 dni dopusta, do 20 panjev 6 dni, do 50 panjev 12 dni dopusta. Lahko se pa dopust podaljša, če je ta utemeljen in dovoljuje službeno razmerje. Za dopust se zaprosi pri raportu.

Šipa za okno 70 kron. Pred kratkim je v Budimpešti zvečer divjal vihar. Orkan je napravil mnogo škode, posebno veliko šip je podrobil. Za navadne nove šipe za okna zahtevajo budimpeštanski steklarji 50 do 70 kron.

Oskrbovanje drevja. Zelo važno je, da se drevje bodisi mlado ali staro v jeseni namaže z apnom, kateremu se prida nekoliko ilovce in kravjeka. Ta zmes naj se dobro premeša, ter se mu voda prilije, toliko da nastane gosto beljenje. S čopičem se drevje dobro namaže od tal do krone, in sicer tako, da se prime kar največ mogoče. da se prime beljenje debela, in da se v razpokline zlasti pa skrivališča pod skorjo dobro napojijo z beljezem. Pod razpokano skorjo in drugih razpoklinah so namreč najboljša skrivališča za mrčes, kjer isti na gorkem prezimi v velikanskih množinah, ta belež pa ga prežene. Da je mrčes drevju škodljiv, posebno pa cvetju in sadju, ni treba posebej povdarjati. Spomladi se potem tako drevo s struglo ali pa krtačo ostrže, na kar zgojimo krasna in gladka debela dreves. Trud ki ga imamo s tem delom se nam zelo bogato poplača.

Cene o pitanih prašičih. Zelo veliko

zanimanje je od strani kmetovalcev kakor tudi nekmetovalcev, to se pravi konsumentov, kakšne cene bodo letos za pitane prašiče. V kratkem bo vlada izdala nove in veliko višje cene od lanskih. Tako, da se bode vsakemu kmetovalcu ki pita prašiče bogato izplačal njegov trud. Posebno visoke cene bodo imeli dobro spitaní prašiči, tako imenovani špeharji I. vrste. Le žal, da jih bo zelo malo. Nove cene prašičev vedo že približno zaupniki dež. mesta za vnovčevanje živine, katerim edino se smejo prašiči na Kranjskem prodajati.

Naša živinoreja. Te dni se je vršilo premovanje v Kranjski gori, v Boh. Bistrici in v Lescah. Povsod se je pokazal napredek, kar sledi iz sledečih nagrad, ki so jih dobili naslednji posestniki:

Marija Gregorin, Koren za merjasca	100 K
Peter Kovač, Mojstrana	100 "
Alojzij Oman, Gojzd za bika	200 "
Ivan Arih, Srednji vrh	200 "
Franc Zakelj, Doblje	200 "
Alojzij Grilc, Podkoren	200 "
Anton Kavalari, Rateče 26	200 "
Friderih Rasinger, Podkoren	200 "
Ivan Hlebanja, Srednji vrh	200 "
Matija Košir, Kranjska gora	200 "
Ivan Mežitec, Rateče	300 "
Ivan Erlah, Rateče	300 "
Lovrenc Rozman, Ravne	300 "
Jakob Medja, Ravne	200 "
Anton Preželj, Lepence	200 "
Blaž Medja, Gorjuše	200 "
Markuš Stendler, Bismce	200 "
Franc Zupanc, Koprivnik za merjasca	100 "
Franciška Arh, St. Fužina	100 "
Franc Mencinger, Boh. B.	100 "
Ivan Mencinger, Boh. B.	100 "
Matej Svetina, Žerovnica 7	200 "
Janez Kozelj, Grabče	100 "
Jožef Globočnik, Gorica	100 "
Jožef Dornik, Podhom	100 "
Anton Cvenkelj, Ljubno	100 "
Janez Praprotnik, Ljubno za bika	300 "
Ivan Valant, Hlebče	200 "
Anton Papner, Vrhnje	200 "
Ivan Šoklič, Selo	200 "
Franca Triplar, Doslovče	200 "
Alojz Žerovec, Mlino	200 "
Ivan Knafelj, Doslovče	200 "
Ivan Vester, Zagorice	200 "
Vincenc Rozman, Otok	200 "
Franc Bleiweis, Mošnjé	200 "
Matej Pogačar, Krnica	200 "
Jakob Legat, Smokuč	200 "
Janez Kunstelj, Hraše	200 "
Ignac Kokalj, Leše	200 "
Franc Koselj, Smokuč	200 "
Anton Valant, Ribno	200 "
Vincenc Marolt, Grad	200 "
Jakob Jarc, Gorje	200 "
Žvegelj Frome, Rečica	200 "
Frčej Jožef, Viselnica	200 "
Andrej Jakopič, Lase	200 "
Ivan Mencinger, Zgoše	200 "
Jožef Pretner, Grad	200 "
Jožef Šolar, Role	200 "
Matej Marolt, Dorsta vas za bika	200 K

Tihotapska trgovina. Pretekli teden so zaprli na Dunaju dvornega svetnika v železniškem ministertvu dr. Ivana Brejcha, ker je na sumu, da je dobaval potom tihotapske kupčije iz Moravskega živila, posebno moko, ter jih je uvažal po železnici, ne da bi plačal voznino; ta živila je potem prodajal dalje. Na vzhodnem kolodvoru so zaplenili več vagonov moke, ktere je Brejcha dobil z Moravskega, moka je bila namenjena za tihotapsko kupčijo. Z Brejcho vred so zaprli še devet uradnikov. — Brejcha je bil šef skladišč državnih železnic za živila. — Vsled tega slučaja je izdalo železniško ministertvo ostro odredbo na vsa železniška prometna vodstva.

Važnost vprašanja petroleja za kmetijstvo. Bližajoči se zimski čas, s svojimi kratkimi dnevi in dolgimi nočmi dela kmetovalcem obilo skrbi, kje bodo dobili zadostno množino svetilnih snovij. Potreba zadostne in hitre preskrbe kmetovalcev s petrolejem je zopet postala pereča. To vprašanje je zelo važno za preskrbo živil, posebno v mlekarstvu, kjer je treba opravljati jutranjo in večerno molžo pri luči. Skrbi pa tudi kmetovalca, kako bo spravil pozne jesenske pridelke; ličkanje koruze, obrezovanje repe in obrtovanje korehja se vrši zvečer. Vsekako je nujno zahteva, da merodajna in odgovorna državna mesta hitro in zadostno preskrbe one kmetovalce s petrolejem, ki nimajo druge razsvitljave na razpolago.

Prehranjevalnemu ministru v predavrek. Po skromnih zahtevah rabi vsak človek (v mirnih časih) letno 5 in pol hektolitra žita za svojo prehrano, toda le 8 evropskih držav je, ki morejo iz lastnega pridelka zadostiti tej potrebi; vse ostale države pa so navezane na vvoz. Te države, ki pridelajo letno več kakor 5 in pol hektolitra žita so: Rumunija 14.4 hl letno na osebo, Danska 11.8, Rusija 8.1, Prusija 8.1, Francoska 6.9, Ogrska 6.8, Bavarska 6.5 in Švedija 5.5. V Avstriji se pa vsekako pridelava letno 4.7 hektolitra na osebo, to je množina, ki bi morala zadostovati, da se deleži na krušne in močne karte precej zvišajo. Kje je napaka? O tem naj premišljuje naš minister za ljudsko prehrano.

Oddaja plemenske živine. Na deželni pristavi v Medvodah se bo tekom meseca oktobra oddalo 20 telic, in sicer 13 montafonske pasme in 7 sinodolske pasme, ter 7 montafonskih bikov. Živina tehta približno 200 do 300 kg in je stara od 1 do 1 in pol leta.

Drage srajce. V Ljubljani velja sedaj ena srajca 160—180 kron.

Nameravana zaplemba vina. V posvetu za prehrano na Dunaju je bil v zadnjem zasedanju stavljen predlog, da se tudi vino pritegne v državno gospodarstvo. Dr. Lampe je pobijal ta predlog. Slednjič je večina sprejela brezpomembno resolucijo, da naj vlada premišljuje, kako bi prišla v okom izgredom pri vinski kupčiji.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem o določitvi najvišjih cen za nadrobno prodajo svežih jabolk se glasi: Pri nadrobni prodaji svežih jabolk tuzemskega dohoda, to je pri prodaji v množinah pod 5 kg porabnikom, se ne smejo preseči sledeče najvišje cene: Pri prodaji 1.) namiznih jabolk, to so z roko trgani, brezhibni sadeži vrst, ki so se od urada za ljudsko prehrano določile in od

političnih okrajnih oblasti objavile, in sicer: a) vrsta I (brezhibni večji komadi) v Ljubljani na trgu 146 v, v stalnih obratih (prodajalnah) 151 v, na Kranjskem razen Ljubljane na trgu 136 v, v stalnih obratih (prodajalnah) 141 v; b) vrsta II (brezhibni manjši komadi) v Ljubljani na trgu 132 v, v stalnih obratih (prodajalnah) 136 v, na Kranjskem razen Ljubljane na trgu 122 v, v stalnih obratih (prodajalnah) 126 v; 2.) omiznih jabolk, to so z roko trgani, brezhibni sadeži vrst, ki so se od urada za ljudsko prehrano določile in od političnih okrajnih oblasti objavile v Ljubljani na trgu 1 K, v stalnih obratih (prodajalnah) 1 K 05 v, na Kranjskem razen Ljubljane na trgu 90 v, v stalnih obratih (prodajalnah) 95 v; 3.) jabolka za gospodinjstvo, to so z roko trgani sadeži vrst, ki niso omenjene pod točko 1.) in 2.), vključno jabolka za mezgo, kompot in povitek v Ljubljani na trgu 94 v, v stalnem obratu (prodajalnah) 98 v, na Kranjskem razen Ljubljane na trgu 84 v, v stalnih obratih (prodajalnah) 88 v; 4.) jabolka za mošt v Ljubljani na trgu 50 v, v stalnih obratih (prodajalnah) 54 v, na Kranjskem razen Ljubljane na trgu 40 v, v stalnih obratih (prodajalnah) 44 v. Te cene se razumejo za 1 kg zdravega, za trg sposobnega blaga. Pri prodaji namiznih in omiznih jabolk z močnimi odtiski, ali ki so črvi, pokvečena, glivasta ali ne popolnoma zrela, velja za jabolka za gospodinjstvo določena cena. Za v § 6. naredbe c. kr. urada za ljudsko prehrano z dne 3. julija 1918, drž. zak. št. 242, navedene razkošnostne vrste ne veljajo te najvišje cene. Pri prodaji brezhibnih srednjevelikih ali le z lepotičnimi napakami obloženih sadežev teh vrst („lepo pisano blago“) v običajnih zabojih (II. blago v zabojih) veljajo za 1 kg naslednje najvišje cene: v Ljubljani 1 K 68 v, na Kranjskem razen Ljubljane 1 K 50 v. Pri prodaji sadežev označenih vrst, ki imajo napake, kakor močne odtiske, ali ki so črvi, glivasti, pokvečeni ali ne popolnoma zreli, veljajo za 1 kg naslednje najvišje cene: v Ljubljani 1 K 26 v, na Kranjskem razen Ljubljane 1 K 10 v.

Nakup žita na Kranjskem. Zavod za promet z žitom poroča: C. kr. urad za ljudsko prehrano je predpisal Kranjski deželi provizorični kontingent za krušno žito (pšenico, rž in ječmen) v višini 200 vagonov. Deželni kontingent za ajdo in koruzo še ni določen. C. kr. deželna vlada je na podlagi posetvene ploskve, donosa letošnje letine, velikosti posestev in na podlagi oddaj zadnjih treh let porazdelila deželni kontingent za pšenico, rž in ječmen na okraje. Naslednja tabela podaja porazdelitev konti-

genta na okraje, kakor tudi množino krušnega žita, ki so ga oddali posamezni okraji Žitnemu Zavodu do vstetega 12. oktobra.

Politični okraj	Okrajni kontingent v q	Oddano do 12. okt. v q	V odstotkih od predpisane kontingenta
Črnomelj	1200	896	75%
Kamnik	2200	1579	72%
Kočevje	700	250	36%
Kranj	3300	2090	63%
Krško	3700	926	25%
Litija	1700	1537	90%
Ljubljana	2000	1344	67%
Logatec	300	—	0%
Novomesto	4000	1396	35%
Postojna	300	88	29%
Radovljica	600	128	21%
Skupaj	20.000	10.235	51%

Razne vesti.

Boris II., ali Boris III.? V-brzojavkah, ki so nam došle, je rečeno, da bo bolgarski prestolonaslednik zasel prestol pod imenom Boris II., dočim ga dunajski listi označujejo za Borisa III. Kateri naziv je pravilnejši? Na to vprašanje daje „Hrvatski List“, to-le pojasnilo: Stara Bolgarska je imela vladarje z imenom Boris (Bogoris). Prvi je bil sin in naslednik kana Presjama in je vladal od leta 884—5, ali od 452—888. Znamenit je radi tega, ker se je leta 864, dal v Carigradu krstiti, sprejemši ime Mihajlo ter je brezobzirno v svoji državi propagiral krščanstvo. Njegov sin in drugi naslednik je bil car Simeon, ki je leta 917. sprejel naslov „cara Bolgarov“. Drugi Boris je bil vnuk Simeonov, ki je v letu 969. prevzel vladno od svojega očeta Petra. Ali že istega leta je Boris II. padel v ujetništvo ruskega kneza Svjatoslava, iz katerega ga je sicer rešil bizantinski cesar Ivan Taimiskas, ali to samo zato, da se Bolgarsko utelesi Bizantu. Boris II. se je moral leta 971. odreči prestolu. Od tega torej, ali se Boris, sin Presjamov, šteje za Borisa I., ali za Mihajla, ali pa se šteje začne šele od „carjev“, bolgarskih, torej Simeona, bo odvisno, ali je novi bolgarski kralj Boris II., ali Boris III. Ob tej priliki bodi omenjeno tudi to, da bolgarska beseda „car“ ni identična z našo, marveč pomenja „kralj“, dočim se naša beseda cesar v bolgarskem jeziku imenuje „imperator“.

ILIRSKA BANKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica št. 1.

==== izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje ====

financira vojaške dobave in aprovizijske kupčije. — Daje predujme na blago. — Eskomptira menice, fakture in terjatve. — Pospešuje trgovino, industrijo ter uvoz in izvoz. — Vloge na knjižice obrestuje po 4%. — Vloge na tekoči račun po dogovoru.